

7. februar 2022

Udviklingsinitiativer for marine virkemidler (f.eks. ålegræs og tang)

Formål

Aftalens udviklingsinitiativ for marine virkemidler kan etableres som projekt, der søger at tilvejebringe et beslutningsgrundlag for evt. anvendelse af ålegræs og tang i vandplanlægningen. Projektet, der ligeledes vil afdække evt. administrative, sociale og finansielle barrierer, gennemføres med henblik på, at virkemidlernes mulige potentiale er beskrevet til brug for genbesøget i 2023/24.

Baggrund

I aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 er der afsat 34 mio. kr. til udviklingsinitiativer for marine virkemidler (f.eks. ålegræs og tang), der som supplement til de landbaserede virkemidler, kan bidrage til hurtigere opnåelse af god økologisk tilstand i marine vandområder. Det fremgår ligeledes af aftalen, at der i forbindelse med genbesøget i 2023/24 skal træffes endelig beslutning om kvælstofindsatserne.

Aarhus Universitet peger i en rapport fra 2020¹ på, at bl.a. reetablering af ålegræs og dyrkning af sukkertang potentielt kan være egnede som marine virkemidler i danske farvande. Forskerne peger dog også på, at der er behov for yderligere undersøgelser på vandområdeniveau, før der kan tages stilling til virkemidlernes fulde potentiale.

Løsning/initiativbeskrivelse

Det foreslås, at der gennemføres et projekt, der har til formål at levere et beslutningsgrundlag for anvendelsen af ålegræs og tang til genbesøget 2023/24, herunder bl.a. ved at vurdere størst mulig omkostningseffektivitet i vandplanlægningen. Projektet skal indeholde følgende hovedelementer:

- Udvikling af modelværktøj til beregning af optimal placering af de marine virkemidler og virkemiddeleffekter (herunder kvælstof- og fosforeffekter samt CO₂-lagring).
- GIS-analyse til identifikation af egnede områder til etablering af de marine virkemidler.
- Etablering af testanlæg med marine virkemidler i form af et tangdyrkningsanlæg og gennemførelse af testforsøg til afprøvning af reetablering af ålegræs i kombination med etableringen af et stenrev.
- Forskningsleverance omhandlende ålegræs og tang klimaeffekter.
- Udredning af samfundsmæssige barrierer og administrative forhold.

¹ Marine virkemidler: Beskrivelse af virkemidlernes effekter og status for vidensgrundlag Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 368: <https://dce2.au.dk/pub/SR368.pdf>

Endvidere foreslås, at projektet gennemføres som et samlet projekt med en forskningsinstitution (f.eks. DTU, AU, SDU og DHI), som koordinerer det samlede projekt, mens projektets øvrige aktører indgår som underleverandører til den koordinerende forskningsinstitution. Lokale kommuner og virksomheder inddrages ved etablering og drift af testanlæg. Endeligt vil Miljøstyrelsen og Kystdirektoratet indgå ved identifikation af sociale barrierer, procedurer for tilladelser og udvikling af en overordnet skitse for administrationsmodel mv.

Det er målet, at der ved genbesøget i 2023/24 foreligger et grundlag for beslutning om, og i givet fald hvordan, ålegræs og tang fremadrettet kan anvendes i vandplanlægningen.

Beslutningsgrundlaget vil indeholde følgende hovedelementer:

- Vurdering af ålegræs og tangs omkostningseffektivitet.
- Afdækning af ålegræs og tangs klimaeffekter samt evt. positive og negative miljøeffekter.
- Vurdering af effekten af at kombinere virkemidlet reetablering ålegræs med etablering af stenrev.
- Vurdering af potentialer for anvendelse af ålegræs og tang opdelt på vandområdeniveau samt opgørelser af virkemidlernes forventede effekter beregnet med det nyudviklede modelværktøj.
- Udredning af vigtige samfundsmæssige og administrative forhold relateret anvendelsen af de enkelte virkemidler (f.eks. visuelle gener, konflikter i forhold til anden anvendelse af vandområderne, lovgrundlag, kortlægning af relevante myndigheder, krav til godkendelsesproces og kortlægning af forhold som skal behandles/belyses i forbindelse med konkret ansøgning).

Træffes der på baggrund af udviklingsinitiativet her beslutning om at introducere ålegræs og tang i vandplanlægningen, vil der efterfølgende skulle udarbejdes et administrationsgrundlag samt en implementeringsplan. Der vil således være behov for udvikling af en administrationsmodel, der bl.a. skal fastlægge, hvordan det enkelte virkemiddel konkret kan indgå i vandplanlægningen. I den sammenhæng skal bl.a. afklares, hvilke aktører der kan/skal udmønte de enkelte virkemidler i praksis, samt hvordan virkemidlerne kan finansieres i form af f.eks. tilskud el. lignende.

Der nedsættes en følgegruppe, hvor projektets interessenter orienteres om fremgangen i projektet. Projektets igangsættes primo 2022 og gennemføres i en række faglige spor, som afsluttes løbende. Slutrapporten foreligger primo 2024.